

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 12. januar 2023

Sag 87/2022

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Vilhelm Dickmeiss, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Sønderborg den 24. februar 2021 (K01-2296/2020) og af Vestre Landsrets 3. afdeling den 26. januar 2022 (V.L. S-0484-21).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Lars Hjortnæs, Kurt Rasmussen, Kristian Korfits Nielsen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om ændring af landsrettens dom, sådan at han idømmes tilsyn af kommunen, subsidiært tilsyn af kommunen med mulighed for anbringelse i institution og mest subsidiært anbringelse i institution. Med hensyn til udvisning er der nedlagt påstand om frifindelse, sådan at der alene idømmes en advarsel, subsidiært at der fastsættes et tidsbegrænset indrejseforbud.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Supplerende sagsfremstilling

Af en orientering af 14. oktober 2022 fra Det kriminalpræventive tilsyn med udviklingshæmmede lovovertrædere i Syddanmark fremgår bl.a.:

”Aktuel tilstand:

Efter at T fik sin dom d. 26. januar 2022 var han kortvarigt anbragt hos ... Han var på botilbuddet indtil d. 17. februar 2022, hvorefter han om natten på et ukendt klokkeslæt blev hentet i bil. Han havde forinden fået udleveret 4-5 mobiltelefoner der havde været i politiets varetægt. T havde kun pakket en taske med det mest nødvendige og havde forinden ikke talt med nogen om hvor han skulle hen.

Det har ikke siden ovennævnte dato ikke været muligt for bostedet, tilsynsførende eller kommunen, at få kontakt til T. Han har ikke skiftet adresse fra botilbuddet, modtager ingen offentlige ydelser og hans mobilnummer er ugyldigt.

Han er efterfølgende blevet efterlyst og Haderslev Kommune har efterfølgende ville gøre brug af muligheden for, at overføre ham til sikret i tilfælde af at han dukker op igen.”

Anbringender

Forsvareren har anført navnlig, at T skal idømmes den mindst muligt indgribende foranstaltning, der findes formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. En foranstaltning, hvor der sikres den nødvendige socialpædagogiske indsats i faste rammer, vil kunne forebygge yderligere lovovertrædelser, og en sådan foranstaltning kan foregå i åbent regi. En foranstaltning med mulighed for overførsel til sikret afdeling er ikke nødvendig.

Udvisning vil med sikkerhed være i strid med artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. T har en væsentligt større tilknytning til Danmark end til Syrien, og hans personlige forhold, herunder mentale tilstand, indebærer, at han ikke vil kunne klare sig i hjemlandet.

Ved proportionalitetsvurderingen skal det i forhold til den begåede kriminalitet tillægges særlig betydning, at T er straffri som følge af sin mentale tilstand og ikke har været i stand til nærmere at forstå konsekvenserne af sine handlinger. Han har haft en mindre bestemmende rolle i de strafbare forhold, og hans deltagelse kan karakteriseres som en medløberrolle. Desuden taler hans unge alder afgørende imod udvisning, idet han i forhold 1-6 var under 18 år på gerningstidspunkterne og i forhold 7-18 var 18 år.

En samlet vurdering fører derfor til, at udvisning vil være et uproportionalt indgreb i Ts ret til privat- og familieliv og i strid med Menneskerettighedsdomstolens praksis. I den forbindelse må det indgå navnlig, at han er mentalt retarderet, og at dette sammenholdt med hans øvrige personlige forhold, herunder hans manglende tilknytning til Syrien og hans unge alder, indebærer, at udvisning vil være i strid med artikel 8 i Menneskerettighedskonventionen.

Hvis T udvises, skal udvisningen tidsbegrænses i medfør af udlændingelovens § 32, stk. 5, nr. 1, og et indrejseforbud skal have kortest mulige varighed.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at bl.a. udtalelsen fra Retslægerådet viser, at der er behov for, at T anbringes i institution for personer med vidtgående psykiske handicap med mulighed for overførsel til en sikret afdeling. Det må også tillægges vægt, at han flere gange under sagens behandling har været anbragt i sikret afdeling, og at han efter landsrettens dom undveg fra den institution, hvor han blev anbragt efter dommen, og fortsat er forsvundet. Når der henses til den kriminalitet, som han har begået, bør der ikke fastsættes en længstetid for foranstaltningen.

En samlet vurdering af på den ene side karakteren og alvoren af den begåede kriminalitet og på den anden side hans tilknytning til henholdsvis Danmark og Syrien fører til, at udvisning af T ikke kan anses for at være i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Det gælder, selv om alvoren af den begåede kriminalitet skal ses i lyset af, at han er straffri i medfør af straffelovens § 16, stk. 2, jf. herved Menneskerettighedsdomstolens dom af 7. december 2021 i sag 57467/15 (Savran mod Danmark).

Den begåede kriminalitet har krævet et vist overblik, og T har ikke blot været en nyttig hjælper eller medløber i andres kriminelle gerninger. Forhold 1-6 er hovedsageligt begået af ham alene, og der er ikke oplysninger om, at han i forhold 7-14 skulle have indtaget en underordnet rolle eller ikke skulle have forstået, hvad der foregik. Det forhold, at han er frifundet for straf i medfør af straffelovens § 16, stk. 2, skal derfor kun tillægges begrænset betydning i den samlede proportionalitetsafvejning.

Den begåede kriminalitet ville efter sin karakter og grovhed have medført en fængselsstraf i niveauet 2 år og 6 måneder til 3 år, hvis han ikke havde været straffri. På baggrund af sagens samlede omstændigheder er der betydelig risiko for, at han også fremover vil begå alvorlig kriminalitet i Danmark, hvis han ikke udvises. I den samlede vurdering må det endvidere indgå, at han ved Retten i Odenses dom af 30. august 2019 blev tildelt en advarsel om udvisning.

Han har via sin familie og delvise opvækst her i landet en vis tilknytning til Danmark, om end han må anses for at være ringe integreret. Han har også en vis tilknytning til Syrien, hvor han

har haft en del af sin opvækst. Hans familie er kurdisk, og han taler kurdisk og vil derfor ikke være helt uden forudsætninger for at kunne klare sig i den del af Syrien, hvor han kommer fra.

Det følger af udlændingelovens § 32, stk. 4, nr. 7, at udvisning skal ske for bestandig.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er fundet skyldig i en række forhold, der omfatter trusler mod et vidne, vold, ulovlig tvang, frihedsberøvelse, afpresning, forsøg på røveri, hæleri og hærværk (sagens forhold 1-9, 11, 13-14, 14 b og 18). Han er efter straffelovens § 16, stk. 2, frifundet for straf, og han er i stedet efter straffelovens § 68, 2. pkt., dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling. Herudover er han udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

For Højesteret angår sagen sanktionsfastsættelsen og spørgsmålet om udvisning.

Sanktionsfastsættelse

På baggrund af udtalelserne fra Retslægerådet og Samrådet for udviklingshæmmede lovovertrædere sammenholdt med karakteren og omfanget af den begåede kriminalitet tiltræder Højesteret, at T er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling, jf. straffelovens § 68, 2. pkt. Det tiltrædes også, at der ikke er fastsat en længstetid for foranstaltningen, jf. straffelovens § 68 a, stk. 2.

Udvisning

Som anført af landsretten skal T efter udlændingeloven udvises, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. lovens § 26, stk. 2. Spørgsmålet er, om udvisning vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om ret til respekt for privatliv og familieliv.

Udvisning vil indebære et indgreb i hans ret til privatliv eller familieliv, jf. artikel 8, stk. 1, og kan derfor kun ske, hvis betingelserne i artikel 8, stk. 2, er opfyldt. Udvisning har hjemmel i

udlændingeloven og har til formål at forebygge uro eller forbrydelse, og det afgørende er herefter, om udvisning må anses for nødvendig af hensyn til disse formål. Dette beror på en proportionalitetsvurdering.

De kriterier, der skal indgå i vurderingen, fremgår bl.a. af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 23. juni 2008 i sag 1638/03 (Maslov mod Østrig), præmis 68. Den vægt, der skal lægges på de enkelte kriterier, afhænger af den konkrete sags omstændigheder, jf. dommens præmis 70. I tilfælde som det foreliggende, hvor der er tale om en ung udlænding, som ikke har etableret egen familie, skal der lægges vægt på karakteren og alvoren af den begåede kriminalitet, varigheden af udlændingens ophold i værtslandet, tiden efter den begåede kriminalitet og udlændingens adfærd i denne periode samt fastheden af sociale, kulturelle og familiemæssige bånd til værtslandet og modtagerlandet, jf. dommens præmis 71. Der skal også lægges vægt på den pågældendes alder, herunder om den pågældende var mindreårig eller voksen, da kriminaliteten blev begået, jf. dommens præmis 72.

Særligt med hensyn til tilfælde, hvor den pågældende er frifundet for straf som følge af utilregnelighed, er det anført i Menneskerettighedsdomstolens dom af 7. december 2021 i sag 57467/15 (Savran mod Danmark), at det forhold, at den pågældende var straffri på grund af sindssygdом, "may have the effect of limiting the weight that can be attached to the first Maslov criterion ["the nature and seriousness of the offence committed by the applicant"] in the overall balancing of interests required under Article 8 § 2 of the Convention" (præmis 194). På linje med anden praksis fra Menneskerettighedsdomstolen følger det også af dommen, at det som led i proportionalitetsvurderingen må indgå, hvilken varighed et eventuelt indrejseforbud har, herunder om det er for bestandig eller tidsbegrænset (præmis 199).

Om den foreliggende sag bemærker Højesteret herefter:

T er 21 år og syrisk statsborger.

Han er som anført fundet skyldig i en række forhold, der omfatter bl.a. trusler mod et vidne, vold, ulovlig tvang, frihedsberøvelse, afpresning og forsøg på røveri. Nogle forhold (forhold 1-6) blev begået i 2017 og 2018, da han var 15 og 16 år og dermed mindreårig. De andre forhold (forhold 7-9, 11, 13-14, 14 b og 18) blev begået i 2020, efter at han var fyldt 18 år. Disse

forhold blev desuden begået, efter at han havde været varetægtsfængslet i surrogat i en periode i forbindelse med forholdene fra 2017 og 2018, og efter at han i august 2019 i en anden sag var idømt 30 dages betinget fængsel for vold. På den baggrund finder Højesteret, at der er betydelig risiko for, at han også fremover vil begå kriminalitet i Danmark, herunder personfarlig kriminalitet, hvis han ikke udvises.

I dommen fra august 2019 fik T en advarsel om udvisning, og han er dermed advaret om, at fortsat kriminalitet kan føre til udvisning.

T er efter straffelovens § 16, stk. 2, fundet straffri, fordi han er mentalt retarderet i lettere grad eller i en tilstand, der ganske må ligestilles med mental retardering, og dette må indgå i den samlede vurdering efter artikel 8, stk. 2, jf. herved Menneskerettighedsdomstolens dom af 7. december 2021.

Om hans øvrige personlige forhold fremgår det som anført af landsretten bl.a., at han er født i Syrien og kom til Danmark som 12-årig sammen med sin mor som led i familiesammenføring med sin far. Han har bopæl i Danmark, er ugift og uden børn. Hans forældre, søskende og bedsteforældre bor også i Danmark. Det er uvist, om han har familie i Syrien. Han har i Syrien gået i skole indtil 5. klasse og taler kurdisk, men kan ikke læse eller skrive sproget. Han har i Danmark gået 2 år i folkeskole og efterfølgende på specialskole. Han taler dansk, men kan ikke læse eller skrive sproget. Han har derudover ingen uddannelse og har ud over et praktikforløb i 2017-18 ikke haft tilknytning til arbejdsmarkedet. I februar 2022 undveg han fra den institution, hvor han var anbragt efter landsrettens dom, og han har efterfølgende været forsvundet.

Efter en samlet vurdering af de anførte omstændigheder finder Højesteret, at det, uanset at T er frifundet for straf på grund af sin mentale tilstand, ikke vil være en uproportional foranstaltning at udvise ham med henblik på at forebygge uro og forbrydelse. I denne vurdering er indgået navnlig omfanget og karakteren af den pådømte kriminalitet, der delvist er begået, efter at han i 2019 fik en advarsel om udvisning, samt at han har haft en væsentlig del af sin opvækst i Syrien og ikke har etableret egen familie her i landet.

Højesteret finder imidlertid, at et indrejseforbud for bestandig vil være uproportionalt, og at indrejseforbuddets varighed skal fastsættes til 6 år, jf. udlændingelovens § 32, stk. 5, nr. 1. Der er herved navnlig lagt vægt på, at T indrejste som 12-årig og dermed har tilbragt en del af sin barndom og ungdom i Danmark, at nogle af de kriminelle forhold blev begået, da han var mindreårig, og at han er fundet straffri på grund af sin mentale tilstand.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom med den ændring, at indrejseforbuddets varighed fastsættes til 6 år.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med den ændring, at T udvises med indrejseforbud i 6 år.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.